

En kartläggning av föremålets ägare

Lunds Universitet
Institutionen för arkeologi och antikens historia
Victor Lundström: 891123-4972
ARKA12:3, VT2013
Handledare: Jan Apel

En kartläggning av föremålets ägare

A survey of the object's owner

Abstract

The island of Gotland, situated on the east coast of Sweden, is a place with a tremendous archaeological record stretching all the way back from prehistoric time and onward. The geographical area of focus for this paper is the big cemetery called "Barshalder" which is regarded as the biggest, stretching over two kilometers in length and considered to contain around 2500 graves in total. The title of the paper is called "A survey of the object's owner", and its aim is to investigate whether it's possible through an ethnographic method, to chart, which objects that would be most common for the respective sexes. In doing this, the paper also strives to apply and evaluate the validity of a method when applied to a certain source material.

This paper will introduce the reader to a general understanding of how an osteological assessment of the sex is made, what distinction that is made between *Gender* and *Biological sex* and what principles it relies on. It also features the case of "Bäckaskogskvinnan" which sort of works as an example to shed some light on the issue brought on by the thesis. This paper will also cover some of the general theoretical views on gender studies within the field of archaeology, it's contributions and it's issues. It too will introduce the reader to the general theoretical views and ideas that revolve around the relation between *sex*, *gender* and *material culture*.

Together with a value-based method based on ethnographic studies from places all around the world, the object is to assign a value to each activity, an activity which is later related to artefacts found in the source material that is most likely to be done by any of the sexes. The values go from 100 meaning the activity is almost exclusively done by men, with a middle-value around 50 representing participation by both sexes, and finally the value of 0, meaning the activity is done solemnly by women.

1. Inledning

1.1 Introduktion

1.2 Syfte och frågeställningar

1.3 Källmaterial och metod

1.3.1 Källkritik

1.4 Avgränsning

2. Tidigare forskning

2.1 Osteologi – Benens vittnesbörd

2.2 Gender Archaeology

3. Presentation av materialet

3.1 Tabeller

4. Diskussion

5. Analys/Problemreflektion

6. Sammanfattning

7. Referenser/Litteraturlista

1. Inledning

1.1 Introduktion

Gotland är en plats på den svenska östkusten med ett oerhört stort arkeologiskt material, ett material som sträcker sig långt både i tid och geografi. Särskilt intressant ur ett arkeologiskt perspektiv, är alla de gravfält som finns på Gotland, och för den här uppsatsen så hamnade fokus på det stora gravfältet *barshalder*, vilket anses vara det största på ön. Namnet ”*Barshalder* är en dialektal sammanslagning av orden ”*bard*” vilket betyder ”*höjd kulle/kant*” och ordet ”*halder*”, som betyder ”*betesmark*” (M. Rundkvist 2003, s.11). Gravfältet finner man längs med kusten på den södra delen av ön vid sidan av landsvägen mellan Grötlingbo socken och Fide socken.

Parallellt med landsvägen sträcker sig gravfältet hela två kilometer långt, och ända sedan utgrävningar inleddes år 1826 av Nils Johan Ekdahl (M. Rundkvist 2003, s.25), så har fältet undersökts av flertalet arkeologer och undersökningarna i sig har resulterat till dokumentering av ett rikt arkeologiskt material med ett daterat tidsintervall från år 1 f.Kr. till 1000 e.Kr. med omkring 2500 synliga gravöverbyggnader. Gravfältet i sig är inte bara stort till ytan, utan även stort kronologiskt sett. Från och med 1 f.Kr. till 1000 e.Kr., så har vi möjligheten att studera ett gravfält vars arkeologiska material inkluderar tidsperioder som; romersk järnålder (1-400 f.Kr.), folkvandringstid (375-540 f.Kr.), vendeltid (520-790 f.Kr.) och slutligen vikingatid (790-1150 f.Kr.) (M. Rundkvist 2003, s.9).

Skulle det inte vara tillräckligt, så ligger även gravfältet sett till stratigrafin ovanpå fyra kända stenåldersplatser med kalibrerade dateringar så långt bak som från 5000 f.Kr. till 2000 f.Kr. (M. Rundkvist 2003, s.9)

Gravfältet i sig skall ha varit oerhört viktigt för resande folk enligt Martin Rundkvist. Den här idén knyts samman och tydliggörs tillsammans med en kort överblick av det kulturella landskapet som till större del utgörs av den intilliggande vägen och den nuvarande kustlinjen. (M. Rundkvist 2003, s.15)

Gravarnas placering i förhållande till den intilliggande vägen, som kan dateras till omkring 200 f.Kr., visar på att åtkomligheten till gravarna har varit god, och att den nuvarande kustlinjen på 5 m ö.h. inneburit att god synlighet över respektive gravmonument och kremeringsbål, sett från havet, varit utmärkt. (M. Rundkvist 2003, s.15)

1.2 Syfte och frågeställningar

Frågeställningen väcktes under en av mina tentamensperioder och mer specifikt under institutionens bronsålderskurs. Med som uppgift att redogöra för de sociala strukturerna hos ett bronsålderssamhälle, fångades min uppmärksamhet av boken *”Jordbrukets första femtusen år – 4000 f.Kr. – 1000 e.Kr.”*, och dess försök att undersöka arbetsfördelning mellan man och kvinna (S. Welinder, E.A. Pedersen, M. Widegren 1999, s.206). Idén om att försöka redogöra en så objektiv undersökning som möjligt, av det manliga och kvinnliga könets materiella egendom och förhållande, motiverade mig till att få en mycket bredare bild med hjälp av en metodlösning, snarare än att basera den på normer.

Frågeställning lyder därmed: Hur ser gravskicket ut? Vilka individer kan vi finna baserat på de osteologiska analyserna. Med denna empiri kommer sedan en analys av gravarnas arkeologiska material att undersökas. Vilka föremål har deponerats hos varje individ, och hur har denna materialegendom tolkats tidigare? Ur denna frågeställning utvinns ett syfte som ämnar till att applicera en metod på ett arkeologiskt problem för att delvis utöva teori i metod, men dels för att få en bättre orientering kring hur en metod fungerar, och för att pröva dess giltighet.

1.3 Källmaterial och metod

Källmaterialet för den här uppsatsen kommer utgöras av de dokumenterade utgrävningarna som gjorts på barshalder som finns redogjorda i Martin Rundkvists avhandling *”Barshalder 1”*. De biologiska kön som lyckats fastställas osteologiskt, kommer sedan tillsammans med de deponerade föremål som även förekommit i gravarna, redovisas i tabeller. Därefter kommer individen tillsammans med tillhörande föremål att tilldelas en arbetsuppgift eller ett användningsområde som kan tänkas anknytas med hjälp av föremålets karaktär.

För denna process har jag valt att använda mig av redan etablerade arbetsuppgifter enligt en modell använd av Stig Welinder. Stig har i boken *”Jordbrukets första femtusen år”* använt sig av en modell tidigare formulerade av George P. Murdock och Caterina Provost från University Of Pittsburgh.

Metoden fungerar på så sätt att en rad olika arbetsuppgifter blivit värdeladdade, dessa värden bygger på etnografiska studier av en mängd olika samhällen jorden över (S. Welinder, E.A. Pedersen, M. Widegren 1999, s.206)

Dessa värden sträcker sig sedan från 0 till 100, där värdet 0 representerar uppgifter som utförs uteslutande av kvinnor, och där värdet 100 anger uppgifter som utförs uteslutande av män (S. Welinder, E.A. Pedersen, M. Widegren 1999, s.206). Mellan 0 och 100 finns givetvis en rad andra olika värden och den uppgift som slutligen antas har utförts av båda könen representeras av ett mellanvärde (S. Welinder, E.A. Pedersen, M. Widegren 1999, s.206).

Den arkeologiska metoden för att studera köns arbetsuppgifter går ut på att sammanställa redskap ur enpersonsgravar med könsbestämda skelett (S. Welinder, E.A. Pedersen, M. Widegren 1999, s.206), men liksom källmaterialet har sina begränsningar och svagheter, så har även metoden sina. Inledningsvis så kan den inte presentera hela gravfält, med det menas att kremerade skelett direkt exkluderas då kremeringar är nästintill omöjliga att könsbestämma, bilden av arbetsfördelning blir därmed ofullständig (S. Welinder, E.A. Pedersen, M. Widegren 1999, s.206). Problem uppstår även i gravar med skelett från flera individer av den anledningen att redskapen blir svårare att knyta an till bestämda individer. (S. Welinder, E.A. Pedersen, M. Widegren 1999, s.206).

1.3.1 Källkritik

Källkritiken i den här uppsatsen kommer först och främst fokuseras på det faktum att den bygger på Martin Rundkvists avhandling. Med andra ord har inte några egna observationer eller dokumentationer från min sida gjorts, vilket innebär att uppsatsen vilar hos tidigare arkeologers dokumentationer och tolkningar. Ytterligare ett viktigt element i källkritiken kommer vara gravar med individer vars kön inte gått att fastställa eller gravar med fler än en individ, detta leder mig in på uppsatsens avgränsning.

1.4 Avgränsning

Uppsatsens avgränsning kommer att göras till sektion ett, som är 1 av 7 sektioner som Barshalders gravfält uppdelat i. Sektion 1 har genererat fynd som sträcker sig mellan år 900 e. Kr. till 1100 e. Kr. och den osteologiska avgränsningen kommer dras vid de fall där en säker fastställning av individens kön har varit möjlig, och för att ovanstående metod skall fungera på bästa sätt, så innebär detta givetvis att gravar med kremerade individer uteblir då en könsbedömning oftast är mycket svår att göra. Gravarna med fler än en individ kommer dessvärre också utebli då gravarnas redskap eller föremål blir allt svårare att knyta an till bestämda individer.

2. Tidigare forskning

2.1 Humanosteologi: Identifieringsprocessen

Det här stycket ämnar ge en förberedande kunskap om de grundläggande metoderna, och de karakteristiska dragen inom könsbedömningen inom den osteologiska läran inför det senare redovisandet av Barshalders gravar. Med tanke på att uppsatsens kärnfokus ligger på individens kön och dess förhållande till den materiella kulturen, så uppmantras det här stycket att användas som en ungefärlig ”mall”, när källmaterialet senare skall tolkas.

Inom den osteologiska läran finns det många olika sätt för att utläsa diverse information om individer från förr. Ålder, kön och kroppslängd bland många fler, kan alla utläsas genom att antingen studera benen eller tänderna hos individen (E. During, 1993 s.32).

I detta fall skall det tittas närmare på hur man identifierar det biologiska könet hos en individ, vilket innebär att skelettets tillhörande ben kommer tilldelas ett särskilt fokus.

Rent inledningsvis för en osteolog så är det av största prioritet att ett skelett är så pass komplett som möjligt. Detta innebär att brända skelett, som vanligtvis förekommer vid kremerade gravar inte utgör något hållbart källmaterial (E. During, 1993 s.55). Ett annat viktigt kriterium, gäller skelettets ålder. Med detta innebär att viktiga könskaraktärer oftast inte fullt utvecklats innan puberteten och därför blir oftast en könsbedömning lättast att göra på individer i vuxen ålder, eller ungdomar i övre tonåren (E. During, 1993 s.55).

Ett bra exempel där man kan urskilja könsskillnader i skelettet är höftbenet, även kallat *bäckbenet* (E. During 1993, s.55).

Andra ledtrådar kan t.ex. vara att det manliga könet, i genomsnitt kan vara upp till 20 % större i vissa skelettdimensioner (T.D. White, M.T. Black, P.A. Folkens 2011, s.411). Andra metoder bortsett från okulära observationer kan t.ex. vara en *diskriminansfunktionsanalys* (E. During 1993, s.60). Den går ut på att man genom jämförelse skallar emellan få ut ett skiljevärde. Detta skiljevärde ställs senare i jämförelse med ett eventuellt högre värde, är då värdet högre än skiljevärdet så är skallen manlig (E. During 1993, s.60). Annat än att metoden är objektiv så rekommenderas dock alltid inspektion av en tränad osteolog (E. During 1993, s.60). Slutligen så finns även en kemisk metod för att göra en könsbedömning. Denna metod studerar andelen av ämnet ”*Citrat*” som produceras av könshormonet och som därefter lagras i benvävnaden, kvinnor i fruktsam ålder har nämligen ett högre värde citrat lagrat än män, dock är metoden beroende av att en kännedom kring kvinnans ålder (E. During

1993, s.62).

När det gäller skelett av det kvinnliga könet så ter sig generellt benet lägre och bredare hos kvinnan (E. During 1993, s.55), beckenöppningen är även bred och öppen med en oval eller rund form (E. During 1993, s.55). Hos det manliga könet är beckenöppningen istället trängre, med en snarast triangulär form. Det här borde göra identifieringsprocessen relativt enkel tycker man, men det finns ett karaktärsdrag som har en tendens att förekomma hos båda könen. Detta karaktärsdrag beskrivs som en fåra eller grop, och förekommer oftast hos kvinnor, men har även förekommit hos män (E. During 1993, s.55), därför rekommenderas utövande av källkritik vid eventuell förekomst.

Ett utmärkt exempel som går att anknyta till uppsatsens frågeställning, som samtidigt visar på behovet av att alltid vara källkritisk, är *Bäckaskogskvinnan* (E. During 1993, s.58).

Året 1937, så hittar arkeologerna ett skelett som har kommit att betyda mycket för den osteologiska processen när det gäller könsbedömning men även för de teoretiska perspektiven inom genusarkeologi. Skelettet var varken var intakt eller orört enligt Folke Hansen som var först med att dokumentera graven. (N. Nordström 2007, s.135). I gropen som skelettet var begravt, fann man kraniet, några få kotor samt att högra underbenet brutits bort (N. Nordström 2007, s.135). Tillsammans med skelettet var även deponerat en fågelpil och fiskeredskap (N. Nordström 2007, s.137).

Inledningsvis var det inte några större frågor om vilket biologiskt kön skelettet var av. Men det var inte med hjälp av någon osteologisk analys som könet fastställdes, snarare analyserades skelettet ur ett arkeologiskt perspektiv med fokus på de föremål som var deponerade (N. Nordström 2007, s.137).

Skelettet var den faktor som utgjorde själva svårigheten när det kom till könsbedömningen av skelettet. Graven hade en avsaknad av kvinnlig karaktär trots att kroppskelettet ansågs vara kvinnligt, dock tycktes kraniet var manligt vilket kan tänkas försvårade processen avsevärt (N. Nordström 2007, s.139). Vad som gjordes närmast var en könsbedömning baserat utifrån fågelpilen och fiskeredskapen som deponerats i graven, skelettet fick därefter bedömningen att det tillhörde det manliga biologiska könet (N. Nordström 2007, s.137).

Riktigt så enkelt var det dock inte, bedömningen möttes snabbt av kritik från t.ex. Otto Rydbeck, som menade att fågelpil var ett vanligt föremål hos kvinnliga stenåldersgravar (N.

Nordström 2007, s.138) och inte alls behövde innebära att skelettet var manligt. Viktigt att komma ihåg är dock att Otto Rydbeck inte var någon stenåldersarkeolog (N. Nordström 2007, s.138) och att Folke Hansen inte vara någon osteolog (N. Nordström 2007, s.137)

Med denna bedömning förblev därmed skelettet manligt ända fram till dess att Gejvall, år 1970 bestämde sig för att göra en osteologisk analys på nytt (N. Nordström 2007, s.140). Gejvall var intresserad av en analytisk idé som hade sitt ursprung från 1930-talet (N. Nordström 2007, s.140). Idén gick ut på att man genom bäckbenet, kan visa spår i form av halvovalt formade gropar eller fåror, gropar och fåror som bildas i samband med graviditet eller förlossning (N. Nordström 2007, s.140). Med hjälp av en fickspegel så kunde Gejvall mycket riktigt på blygdbenets insida observera en djupt halvovalt formad grop och kunde därmed göra en mer precis könsbedömning (N. Nordström 2007, s.140r). Denna upptäckt ledde till att man genomfört det första riktiga könsbytet (E. During 1993, s.58)

2.2 Gender Archaeology

Denna sektion ämnar ge en överblick över de teoretiska perspektiv som etablerats inom genusarkeologin och skall med hjälp av genusarkeologins grundläggande idéer om vad som anses vara kön och genus, samt dess tankar kring respektive begrepps förhållande till den materiella kulturen, hjälpa läsarens granskande av barshalders gravmaterial och därför fungera som ett ramverk snarare än en tolkningsmall.

Genus är inte bara ”män & kvinnor” (M.L.S. Sorensen 2000, s.7), därför så är det viktigt att ha god kännedom om skillnaderna mellan *Genus*, och *Kön*. Kön som begrepp hänvisar till en individs biologiska identitet (ref sid 408 Human osteology), med detta menas att könsbegreppet generellt förhåller sig till individens fysiska aspekter, detta relateras t.ex. till möjligheten för reproduktion. (M.L. Sorensen 2000, s.45)

På detta sätt kan kön fastställas genom att analysera DNA, kromosomer eller genom utvändiga genitalier (M.L.S. Sorensen 2000, s.45). Genus däremot, anses snarare vara en aspekt av en person eller individs identitet (T.D. White, M.T. Black, P.A. Folkens 2011, s.408).

Inom genusvetenskapen så har arkeologin en särskild roll. Dess traditionella fokus på objekten och dess beroende av objekten i sin tolkning är vad som utgör själva grunden för att på något sätt förstå samhällets natur. (M.L.S. Sorensen 2000, s.75) Arkeologi har därför tillräckligt med erfarenhet och expertis för att kunna bekräfta eller konsolidera materiella objekt som en dimension inom genusdebatten (M.L.S. Sorensen 2000, s.75). Men arkeologi har också ett ansvar för att dess traditionella syn på materiell kultur som t.ex. synen på vapen och ornament inte blir likadant genusbelagda oavsett kontext (M.L.S. Sorensen 2000, s.91), och att föremålets genus därmed ses på som icke-statiskt, och inte heller automatiskt (M.L.S. Sorensen 2000, s.91).

Detta innebär givetvis inte att traditionella idéer som att svärd skulle vara manliga, och att t.ex. ornament skulle vara kvinnligt (M.L.S. Sorensen 2000, s.91), det innebär snarare att föremålets kontext bör få en allt starkare betoning (M.L.S. Sorensen 2000, s.91). Som exempel finns de brittiska klockbägargravarna där föremålen i somliga fall kan ha en tydlig uppdelning mellan män och kvinnor, men där dem även i andra fall förekommer hos båda (M.L.S. Sorensen 2000, s.92).

Den mest centrala frågan inom genusarkeologi är frågan om hur ett objekt blir genusbelagt (M.L.S. Sorensen 2000, s.89), man menar t.ex. att ett objekt på grund av dess egen ärvda karakteristik, eller på grund av dess repetitiva associationer bli genusbelagt (M.L.S. Sorensen 2000, s.89).

I Marie Louise och Stig Sörensens bok ”Gender Archaeology”, som ligger till större grund för det här stycket, betonas nödvändigheten av genusperspektiv inom arkeologin.

Genusperspektivet har kommit till för att nyansera de könsroller som kommit till att formas de senaste århundradena, detta för att underlätta förståelsen för historia och kultur (M.L.S. Sorensen 2000, s.7), det har även hjälpt till att röra sig bort från problemet att återskapa det förflutna genom androcentriska föreställningar (M.L.S. Sorensen 2000, s.37). För det första innebär ”androcentriska föreställningar” att återskapandet av det förflutna tagits an med en manlig synvinkel.¹

För det andra så har det inneburit ett problem, där de förflutna individernas roll och nödvändighet i deras respektive samhällen ofta förbisetts, behandlats som oproblematiska och

¹ <http://www.ne.se/androcentrism>

självklara och som följd blivit exkluderade från forskningsområdet, genusrollerna var redan kortfattat, betraktade som ”kända” (M.L.S. Sorensen 2000, s.37).

3. Presentation av materialet

Följande sektion är en presentation av det arkeologiska materialet som undersökts, med andra ord barshalders gravar, skelett och dess materiella kultur. Materialet kommer att presenteras i tabeller där fokus ligger på gravtyp, datering, osteologisk könsbedömning, vilka typer av gravgåvor som förekommit och slutligen Murdock och Povosts 0-100 värdebedömning. Materialet utgörs av ett 70-tal gravar från gravfältets sektion 1 av 7, gravfältet är nämligen uppdelat i sju olika fält (M. Rundkvist 2003, s.14). De sjuttio gravar som är undersökta sträcker sig genom två kronologiska perioder som kallas *Csn C* (900-1000 e.Kr.) och *Csn D* (1000-1100 e. Kr.) (M. Rundkvist 2003, s.78) Gravarna daterade till *Csn C* (900-1000 e.Kr.) har räknats ut till att utgöras av åtta stycken, och *Csn D* (1000-1100 e. Kr.) av femtotre stycken. De resterande nio gravarna utgörs av vad man kallat för period ”*Csn CD*” vilket anses utgöra en övergångsperiod.

Csn C: 900-1000 e. Kr.

Csn CD: övergångsperiod mellan Csn C och Csn D

Csn D: 1000-1100 e. Kr.

Kön: syftar till skelettets biologiska kön

Gravarna undersöks av eget intresse bäst i *Barshalder 1 – Studies of Late Iron Age Gotland* (M. Rundkvist 2003, s.66,67), och *Barshalder 1 – A cemetery in Grötlingbo and Fide parishes, Gotland, Sweden, ca. AD 1-1100. Excavations and finds 1826-1971* (M. Rundkvist 2003)

3.1 Tabeller

Grav	Gravtyp	Datering	Kön	Gravgåvor	Värde
Bhr 1927:11	Begravning	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kam(1)Kniv(1) Nyckel(1)	44
Bhr 1931:02	Begravning	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa(1)Kluster av nitar(<=5) Kam(1) Kniv(1)Nyckel(1)	100
Bhr 1934:01	Begravning	Csn C	Manligt (barn)	Kam(1), Nyckel(1)	?
Bhr 1935:01	Begravning	Csn C	Manligt (ålder)	Slipsten(1)Kam(1)	100

			obest.)	Kniv(1)	
Bhr 1935:02	Begravning	Csn D	Kvinnligt (barn)	Nål(1)	43
Bhr 1935:03	Begravning	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa(1)Kniv(1)Kärl(1)	100
Bhr 1935:04	Begravning	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kam(1)Kärl(1)Nyckel(1)	44

Grav	Gravtyp	Datering	Kön	Gravgåvor	Värde
Bhr 1935:05	Begravd	Csn C	Manligt (barn)	Kniv(2)	55
Bhr 1935:06	Begravd	Csn D	Kvinnlig (vuxen)	Amulett av bärnsten(1) Nyckel(1)	?
Bhr 1935:07	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Amulett av bärnsten(1) Kärl(1) Fossil(1)	44
Bhr 1935:08	Begravd	Csn D	Kvinnligt (ålder obest.)	Nitkluster(6)Kniv(1)Kärl(4)Nyckel(1)Sländtrissa(1)Nålskrin(1) Amulett av bärnsten(1)	14
Bhr 1935:09	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa(1) Kärl(3)	44
Bhr 1935:11	Begravd	Csn C	Kvinnligt (vuxen)	Kniv(1) Nyckel(1)	14
Bhr 1935:12	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa(1) Kam(1)Kärl(1)	100

Grav	Gravtyp	Datering	Kön	Gravgåvor	Värde
Bhr 1935:13	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kam(1) Kärl(1) Nyckel(4) Sländtrissa(1)	14
Bhr 1935:14	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kärl(2)	44
Bhr 1936:16	Begravd	Csn C	Kvinnlig (vuxen)	Kärl(1) Nål(1)	14
Bhr 1936:19	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa(1) Kniv(1) Kärl(1)	100
Bhr 1936:20	Begravd	Csn CD	Kvinnligt (vuxen)	Kniv(1) Kärl(1) Nyckel(1)	14
Bhr 1936:21	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa(1) Kluster av nitar(1) Kniv(1) Kärl(1)	100

Bhr 1936:22	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Kärl(2)	45
-------------	---------	-------	-----------------	---------	----

Grav	Gravtyp	Datering	Kön	Gravgåvor	Värde
Bhr 1936:24	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa(1) Bärnstensamulett(1)	100
Bhr 1936:25	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Kniv(1) Bärnstensamulett(2)	100
Bhr 1936:26	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa(1)Nitkluster(6)	100
Bhr 1937:31	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kam(1)Kärl(2) Sländtrissa(1)	14
Bhr 1950:01	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Bärnstensamulett(2)	50
Bhr 1960:05	Begravd	Csn CD	Manligt (vuxen)	Bärnstensamulett(1)	50
Bhr 1960:06	Begravd	Csn D	Manligt(vuxen)	Yxa(1)Kniv(1) Bärnstensamulett(1) Kärl(1)	55

Grav	Gravtyp	Datering	Kön	Gravgåvor	Värde
Bhr 1960:07	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa(1)Kam(1)Kniv(1) Kärl(5)	55
Bhr 1960:08	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa(1) Kam(1) Kniv(1) Kärl(1)	55
Bhr 1961:01	Begravd	Csn D	Kvinnligt (barn)	Nitkluster(1) Kam(1) Kärl(1) Djurben(2)	44
Bhr 1961:01a	Begravd	Csn C	Kvinnligt (barn)	Kniv(1)	55
Bhr 1961:01b	Begravd	Csn C	Kvinnligt (barn)	Nitkluster(6) Kam(1) Kniv(2) Djurben(1) Nyckel(1)	14
Bhr 1961:01c	Begravd	Csn C	Manligt (vuxen)	Slipsten(1) Kam(1) Kniv(1)	95
Bhr 1961:02	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Nitkluster(1) Kniv(1)	0

				Djurben(1)	
--	--	--	--	------------	--

Grav	Gravtyp	Datering	Kön	Gravgåvor	Värde
Bhr 1961:04	Begravd	Csn CD	Kvinnligt (vuxen)	Bärnstensamulett (1)	0
Bhr 1961:07	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa (1) Kam (1) Kär (1) Bildsten (1)	100
Bhr 1961:08	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa (1)	100
Bhr 1961:09	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kam (1) Kniv (1) Bärnstensamulett (1) Kär (1) (3) Nålskrin (1) Fossil (2)	14
Bhr 1961:10	Begravd	Csn CD	Manligt (vuxen)	Nitkluster (≥ 5) Kär (1)	95
Bhr 1961:11	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kär (1) Nyckel (1)	14
Bhr 1962:02	Begravd	Csn CD	Manligt (vuxen)	Yxa (1) Kam (1) Kniv (1) Djurben (1)	100

Grav	Gravtyp	Datering	Kön	Gravgåvor	Värde
Bhr 1962:04	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Kniv (1)	95
Bhr 1962:07	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Kniv (1) Kär (1)	55
Bhr 1962:09	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa (1) Kniv (1) Bärnstensamulett (1) Kär (2)	100
Bhr 1962:10	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Kär (1)	55
Bhr 1962:11	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa (1) Nitkluster (10) Kniv (1) Kär (1)	95
Bhr 1962:12	Begravd	Csn CD	Kvinnligt (vuxen)	Kär (1)	55
Bhr 1963:01	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Spikklubba (1) Kär (1)	0

Grav	Gravtyp	Datering	Kön	Gravgåvor	Värde
Bhr 1963:02	Begravd	Csn CD	Kvinnligt (vuxen)	Kam (1) Kär (2) Sländtrissa (1)	14
Bhr 1963:03	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Kär (1)	55
Bhr 1963:04	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa (1) Kniv (1) Kär (2)	55

Bhr 1963:05	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kam (1) Kniv (1) Kär (1) Nyckel (1)	14
Bhr 1963:06	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa (1) Kniv (1) Bildsten (1)	0
Bhr 1965:02	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kniv (1) Bärnstensamulett (1) Kär (1)	55
Bhr 1966:07	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kam (1) Kär (1) Sländtrissa (1)	14

Grav	Gravtyp	Datering	Kön	Gravgåvor	Värde
Bhr 1966:08	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Bärnstensamulett (1) Kär (2) Nå(1)	14
Bhr 1966:10	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Kniv (1)	95
Bhr 1966:12	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa (1) Kniv (1)	100
Bhr 1966:13	Begravd	Csn CD	Kvinnligt (vuxen)	Kniv (1) Kär (1)	55
Bhr 1966:14	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa (1) Kniv (1)	100
Bhr 1966:17	Begravd	Csn D	Manligt (barn)	Skallra (1) Kär (1)	44
Bhr 1966:19	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kniv (1) Kär (1) Nyckel (1) Fossil (1)	14

Grav	Gravtyp	Datering	Kön	Gravgåvor	Värde
Bhr 1966:20	Begravd	Csn CD	Manligt (vuxen)	Kniv (1) Bärnstensamulett (1) Kär (1) Djurben (1)	55
Bhr 1966:22	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa (1) Kam (1) Kniv (1) Bärnstensamulett (1) Kär (1)	100
Bhr 1966:23	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Yxa (1) Nitkluster (7) Kniv (1) Kär (1)	100

Bhr 1966:29	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Bärnstensamulett (1) Käril (2)	55
Bhr 1966:31	Begravd	Csn D	Manligt (vuxen)	Bärnstensamulett (1) Käril (2)	55
Bhr 1968:01	Begravd	Csn D	Kvinnligt(vuxen)	Käril (3) Nycklar (2)	14
Bhr 1971:01	Begravd	Csn D	Kvinnligt (vuxen)	Kam (1) Käril (1)	14

Analys

Här nedan följer en lista av de aktiviteter som min tolkning anser kunna anknytas till de 16 föremålskategorier som sammanställts ur de 70 undersökta gravarna. Aktiviteterna i listan nedanför är ett mer specifikt urval från det könsindex som omnämns av Stig Welinder i ”Jordbrukets första femtusen år” (S. Welinder, E.A. Pedersen, M. Widegren 1999, s.206), då min uppfattning är att inte alla aktiviteter går att anknyta till källmaterialet tillhörande gravsektion 1. Återupprepas skall att nedanstående tabell endast är min egen tolkning av både föremålens hypotetiska användningsområden samt metodens värderingsprocess.

De 16 föremålskategorierna är följande: kam, kniv, nyckel, yxa, metallbitar i kluster, slipsten, nål, käril, bärnstensamulett, sländtrissa, fossil, nålskrin, djurben, bildsten, spikklubba och skallra.

Spinning, vävning (sländtrissa) 14	Korgflätning (nål, nålskrin) 43
Slakt (kniv) 92	Hantverk i ben och horn (kniv) 95
Metallhantverk (slipsten, nyckel) 100	Mjölkning, matlagning (käril) 44
skinnberedning (kniv) 55	Skogsröjning (yxa) 91

Skall vi sammanfatta tabellerna, så kan vi börja med att sammanställa att totalt 70 individer och deras gravar blivit redovisade i ovanstående stycke. Av dessa 70 individer så var 29 stycken av det kvinnliga könet varav 2 var barn, och resterande 41 stycken var av det manliga könet, varav 3 stycken var barn. Vanligast hos männen tycks vara föremål av järn som t.ex.

yxor och knivar. Vanligast hos kvinnor tycks vara kammar och kärll, men det förekommer i vissa fall även knivar.

Problem och reflektion

En aspekt som jag anser vara särskilt problematisk med undersökningen ligger hos modellen gällande *arbetsuppgifter*. Vad som menas med att metoden utgör ett problem, är det att den bygger på etnografiska studier som syftar till att redogöra just *arbetsfördelningen* mellan könen. Även om man möjligtvis skulle kunna se på föremålstillhörighet, som en sorts inblick i vad en individ kan ha utfört för sysslor under sin tid, så utgör det fortfarande ett källkritiskt problem enligt min mening.

Ytterligare problem för den här frågeställningen är att metoden inte räknar in vad man skulle anse vara mer personliga ting. T.ex. har källmaterialet ur barshalders sektion 1 genererat följande fynd: Bildsten, fossil, skallra, spikklubba, bärnstensamulett, även yxa kan tyckas ha en ganska osäker plats i modellen.

Dessa kategorier som jag skulle tolka som mer personliga ting eller som vapen t.ex. yxa och spikklubba, har ingen plats i metoden och uteblir därmed från någon värdesättning. I samband med detta skulle man kunna tänka sig att detta faktum öppnar upp för en mindre bestämd tillhörighet. Möjligt att yxan skulle kunna få plats i modellen under aktiviteten ”skogsröjning”, men som utrett av Martin Rundkvist i *Barshalder 2*, så tycks de deponerade yxorna vara tillverkade med en tyngd som anses vara lämpat för yxor vanligtvis använda som vapen (M. Rundkvist 2003, s.?) Likadant som exemplet med att yxornas roll skulle kunna tolkas på olika sätt som svårtydda, så är det viktigt att komma ihåg att tolkningssvårigheter även ligger hos genusbegreppet.

Ur ett arkeologiskt perspektiv så är det viktigt att komma ihåg hur det osteologiska materialet endast ger oss en insyn i det fysiska förhållandet mellan en individ och dess deponerade föremål. Av en ren självklarhet så har vi inte någon tillgång till en förhistorisk individs sociala identitet, dess *Genus*. Däremot så har den tidigare forskningen visat exempel på hur en flexibilitet mellan Bortsett från detta så anser jag dock att metoden varit relativt representativ och objektiv för vilka objekt som varit vanligast hos respektive kön i det här källmaterialet. Frågan är hur nära relaterat samhällena som utgjort den etnografiska undersökningen kan vara till de förhistoriska i Skandinavien.

Sammanfattning

Så vid slutet av den här uppsatsen så kan vi konstatera en rad saker. Genus och kön är två skilda men samtidigt nära relaterade begrepp som är viktiga att åtskilja och ha kunskap om. Det handlar inte bara om ”man och kvinna” som tidigare redogjordes. (M. Louise & S. Sorensen 2000, s.7) Läran om det biologiska könet och genus, är ur ett arkeologiskt perspektiv, en relativt ny disciplin och tillsammans har de bidragit och utvecklats mycket. Då tidigare arkeologiska traditioner fokuserat mycket den materiella kulturen öppnades slutligen med anammandet av de osteologiska metoderna, en helt ny dimension för läran och tolkandet av det förflutna. *Bäckaskogskvinnan* är ett utomordentligt exempel på just detta. Osteologin i samband med stora gravfält som *Barshalder* har även visat på nödvändigheten av att vara källkritisk hela tiden, och dess stora variation av materiella fynd har visat på att en god kännedom kring kronologi också är en oerhört viktig del.

När det kommer till tillämpandet av en metod så är min kunskap om gravfältets fördelning och förhållande till den materiella kulturen inte helt tillfredsställd ännu. Det finns som omnämnt gjorts i stycket, ”*problem och reflektion*”, en del parametrar som min nyfikenhet skulle önska läggas till. Dessa parametrar skulle t.ex. kunna vara mer personligt ansedda föremål som smycken etc. Men helt klart kan den ge en uppfattning över en stor mängd med arbetsuppgifter, då dess forskningsgrund är gedigen och objektiv. Slutligen så tror jag det är viktigt att tänka *genus* när man tacklar ett arkeologiskt problem, lika viktigt är det att tänka osteologiskt som t.ex. *biologiskt kön* när man gör sin tolkning. Undantag kan alltid förekomma (M.L. S Sorensen 2000, s.92).

Litteraturlista

S. Welinder, E.A. Pedersen, M. Widgren, 1999. Jordbrukets första femtusen år (4000 f. Kr. – 1000 e. Kr.)

M.L.S. Sorensen, 2000. Gender Archaeology

N. Nordström, 2007. De Odödliga, Förhistoriska individer i vetenskap och media

E. Doring, 1993. Osteologi, Benens vittnesbörd.

M. Rundkvist, 2003. Barshalder 1, A cemetery in Grötlingbo and Fide parishes, Gotland, Sweden, c. AD 1-1100. Excavations and finds 1826-1971

M. Rundkvist, 2003. Barshalder 2, Studies of Late Iron Age Gotland

T.D. White, M.T. Black, P.A. Folkens, 2011. Human Osteology, Third Edition